

*Załącznik nr 1 do Uchwały Nr
Zarządu Powiatu w Wąbrzeźnie z dnia*

Projekt

**POWIATOWY PROGRAM
PSYCHOLOGICZNO-TERAPEUTYCZNY
DLA OSÓB STOSUJĄCYCH
PRZEMOC DOMOWĄ
W POWIECIE WĄBRZESKIM
NA LATA 2024-2030**

Opracowanie:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wąbrzeźnie

Wąbrzeźno, kwiecień 2024 r.

Spis treści

I.	Wstęp	3
II.	Przemoc - słownik pojęć	3
III.	Podstawa prawna.....	4
IV.	Standard prowadzenia programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową	5
V.	Odbiorcy programu.....	6
VI.	Cele programu.....	6
VII.	Realizacja programu	7
VIII.	Realizatorzy programu	7
IX.	Finansowanie programu.....	8
X.	Wskaźniki osiągnięcia celu	8
XI.	Monitoring i ewaluacja	8
XII.	Wnioski końcowe	9

I. Wstęp

Przemoc jest negatywnym zjawiskiem społecznym, które działa destrukcyjnie na podstawową komórkę społeczną jaką jest rodzina. Przemoc domowa jest trudnym problemem badawczym, ponieważ często osoby doświadczające przemocy ukrywają ją.

Czynności podejmowane przez specjalistów z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej powinny dotyczyć zarówno osób doświadczających przemocy, jak i osób stosujących przemoc domową.

Działania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej powinny opierać się na kompleksowej pomocy, to znaczy skierowanej zarówno do osoby doświadczającej przemocy, jak i osoby stosującej przemoc, w celu zmiany wzorców zachowań. Program psychologiczno-terapeutyczny winien stanowić integralną część systemu przeciwdziałania przemocy domowej.

Zgodnie z art. 6 ust. 4 pkt 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej do zadań powiatu z zakresu administracji rządowej należy opracowanie i realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych.

II. Przemoc - słownik pojęć

Według ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r., poz. 424) zgodnie z art. 2 przez przemoc domową - należy rozumieć: jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej;

Przez osobę doznającą przemocy domowej należy rozumieć:

- a) małżonka, także w przypadku gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- b) wstępnych i zstępnych oraz ich małżonków,
- c) rodzeństwo oraz ich wstępnych, zstępnych i ich małżonków,
- d) osobę pozostającą w stosunku przysposobienia i jej małżonka oraz ich wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- e) osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- f) osobę wspólnie zamieszkującą i gospodarującą oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- g) osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
- h) małoletniego,

- wobec których jest stosowana przemoc domowa;

Przez osobę doznającą przemocy domowej należy rozumieć:

- a) małżonka, także w przypadku gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- b) wstępnych i zstępnych oraz ich małżonków,
- c) rodzeństwo oraz ich wstępnych, zstępnych i ich małżonków,
- d) osobę pozostającą w stosunku przysposobienia i jej małżonka oraz ich wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- e) osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- f) osobę wspólnie zamieszkującą i gospodarującą oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- g) osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
- h) małoletniego,

- wobec których jest stosowana przemoc domowa;

Osoba stosująca przemoc domową - należy przez to rozumieć pełnoletniego, który dopuszcza się przemocy domowej wobec osób, o których mowa powyżej;

Świadek przemocy domowej to osoba, która posiada wiedzę na temat stosowania przemocy domowej lub widziała akt przemocy domowej.

Przez osobę doznającą przemocy domowej należy także rozumieć małoletniego będącego świadkiem przemocy domowej.

Można wyróżnić 4 podstawowe kryteria rozpoznawania zjawiska przemocy domowej:

- 1) nierównowaga sił – dysproporcja siły, gdzie jedna osoba jest silniejsza od pozostałych członków rodziny i świadomie wykorzystuje swoją przewagę;
- 2) naruszanie godności i praw – osoba stosująca przemoc narusza godność innych osób, wykazując zachowania takie jak poniżanie, wyśmiewanie, ośmieszanie;
- 3) intencjonalność – działania osoby stosującej przemoc są celowe, cel najczęściej stanowi zdobycie kontroli nad innymi, czy też wymuszenie posłuszeństwa;
- 4) powodowanie cierpienia i szkód – stosowana przemoc powoduje szkody psychiczne i fizyczne.

III. Podstawa prawna

Program psychologiczno-terapeutyczny określają następujące akty prawne:

- 1) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 424);
- 2) Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901 ze zm.);
- 3) Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz. 2151 ze zm.);
- 4) Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks Karny (Dz. U. z 2024 r. poz. 17 ze zm.);
- 5) Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks Postępowania Karnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 37 ze zm.);
- 6) Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 22 czerwca 2023 r. w sprawie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wymagań kwalifikacyjnych wobec osób prowadzących te programy (Dz. U. z 2023 r. poz. 1166);

- 7) Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie wzoru zaświadczenia o zgłoszeniu się do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową lub w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wzoru zaświadczenia o ukończeniu tych programów, a także wzorów pouczeń w związku z uczestnictwem osób stosujących przemoc domową w tych programach (Dz.U. z 2023 r. poz. 1164);
- 8) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2013 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2023 r. poz. 1870);
- 9) Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030 – przyjęty Uchwałą nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r.;
- 10) Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2021-2026 – przyjęty Uchwałą Nr 1/39/21 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 13 stycznia 2021 r.;
- 11) Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Wąbrzeskim na lata 2021-2030;
- 12) Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Ofiar Przemocy Domowej w Powiecie Wąbrzeskim na lata 2024-2030, przyjęty Uchwałą Nr/....../2024 Rady Powiatu z dnia 2024 r.

IV. Standard prowadzenia programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową

Standard prowadzenia programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową obejmuje:

1. Wzbudzanie motywacji wewnętrznej do zmiany zachowania przez analizę przyczyn postępowania i wgląd w mechanizmy własnych zachowań.
2. Zdobycie lub poszerzenie wiedzy i umiejętności powstrzymywania się od zachowań przemocowych.
3. Nabycie umiejętności służących rozwiązywaniu problemów i konfliktów bez użycia przemocy.
4. Nabycie i kształtowanie umiejętności prospołecznych, w tym: asertywności, empatii, rozpoznawania, nazywania i wyrażania emocji, radzenia sobie w sytuacjach trudnych i konfliktowych, w tym radzenia sobie ze stresem, lękiem i złością.
5. Poszerzanie samoświadomości, zwłaszcza w kontekście własnych zasobów oraz ograniczeń i negatywnych stereotypów funkcjonowania w relacjach rodzinnych.
6. Nabycie i doskonalenie umiejętności wychowawczych i rodzinnych opartych na wychowaniu bez przemocy.
7. Rozwój umiejętności związanych z budowaniem relacji rodzinnych i partnerskich.
8. Pogłębianie wiedzy na temat wpływu przemocy na relacje społeczne i sposobów jej przeciwdziałania.
9. Diagnozowanie potrzeb i nabywanie umiejętności dobierania prawidłowych strategii w ich zaspokajaniu.
10. Wzmacnianie postawy odpowiedzialności wobec siebie i innych.

Zasadniczą część programu stanowią:

1. Rozpoznawanie i zmiana systemu przekonań i postaw osobistych – program powinien tworzyć okazję obserwowania, refleksji dotyczących osobistego systemu przekonań, postaw oraz nastawień, które wzmacniają stosowanie przez nich przemocy. Właściwe jest promowanie wartości i postaw, które stanowią konstruktywną alternatywę do przemocowych wartości i postaw.
2. Oddziaływania edukacyjne, mają na celu dostarczenie informacji o dynamice, etiologii i procesie powstania wzorców zachowań z użyciem przemocy.
3. Zmiany behawioralno-poznawcze – możliwość zmiany dotychczasowego sposobu myślenia oraz zachowań w relacji z osobami bliskimi, przy uwzględnieniu takich wartości jak: szacunek i życzliwość wobec osób bliskich.

V. Odbiorcy programu

Odbiorcami programu są osoby stosujące przemoc domową. W programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową mogą uczestniczyć osoby uzależnione od alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych po zakończonym programie psychoterapii uzależnień.

Osoby stosujące przemoc domową, po skierowaniu przez zespół interdyscyplinarny do uczestnictwa w programie psychologiczno-terapeutycznym mają obowiązek:

- a) zgłosić się do uczestnictwa w programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową;
- b) dostarczyć grupie diagnostyczno-pomocowej zaświadczenie o zgłoszeniu się do uczestnictwa w programie psychologiczno-terapeutycznym;
- c) ukończyć program psychologiczno-terapeutyczny dla osób stosujących przemoc domową w terminach określonych przez podmiot realizujący ww. program
- d) dostarczyć grupie diagnostyczno-pomocowej zaświadczenie o ukończeniu programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową.

VI. Cele programu

Cel główny:

1. Zmiana wzorców zachowań osób stosujących przemoc domową.

Cele szczegółowe:

1. Kształtowanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych w relacji z dzieckiem bez użycia przemocy.
2. Zdobywanie wiedzy i umiejętności rozpoznawania mechanizmów powstawania przemocy w rodzinie.
3. Nabycie umiejętności komunikacji oraz reagowania bez przemocy w sytuacjach stresujących, konfliktowych.
4. Uznania przez osobę stosującą przemoc swojej odpowiedzialności za stosowanie przemocy domowej.

5. Uzyskanie informacji o możliwości podejmowania działań terapeutycznych, pomocowych, prawnych, psychologicznych itp.

Ważne jest ukierunkowanie osoby stosującej przemoc domową na rozpoznanie przyczyn i skutków jego zachowań, pomoc w dokonaniu zmiany postaw osób stosujących przemoc domową, która zmniejszy ryzyko dalszego stosowania przemocy oraz zwiększy ich zdolność do samokontroli agresywnych zachowań i do konstruktywnego współżycia w rodzinie.

VII. Realizacja programu

Czas trwania programu zależy od przyjętych form zajęć, które mogą być prowadzone zarówno w formie indywidualnej, jak również grupowej. W trakcie programu psychologiczno-terapeutycznego poszczególne formy spotkań mogą być stosowane przemiennie, tak aby w największym stopniu zindywidualizować i dostosować oddziaływania psychologiczno-terapeutyczne do potrzeb osób stosujących przemoc domową. W szczególnie uzasadnionych przypadkach programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową mogą być prowadzone z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej umożliwiającich porozumiewanie się na odległość.

Programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową są prowadzone przez osoby:

- 1) posiadające wykształcenie wyższe na kierunku pedagogika lub resocjalizacja, uzupełnione studiami podyplomowymi w zakresie psychologii, lub
- 2) posiadające tytuł zawodowy magistra na kierunku psychologia lub pedagogika lub na, uzupełnionym studiami podyplomowymi w zakresie psychologii, kierunku resocjalizacja, lub
- 3) będące terapeutami lub psychoterapeutami.

Osoby, o których mowa powyżej, są obowiązane posiadać udokumentowany co najmniej 3-letni staż pracy w instytucjach lub innych podmiotach realizujących zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.

Programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową mogą również prowadzić osoby posiadające udokumentowane prowadzenie co najmniej pięciu edycji programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową.

Narzędziem do przeprowadzenia ramowego programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową jest Program Psychologiczno-Terapeutyczny „Ku Mocy”, na który zgodnie z podpisaną umową licencyjną pomiędzy Województwem Kujawsko-Pomorskim, a Powiatem Wąbrzeskim, Powiat Wąbrzeski otrzymał nieodpłatnie licencję, lub inny program, którym posługują się osoby uprawnione do przeprowadzenia ww. programu.

VIII. Realizatorzy programu

Koordynatorem Powiatowego Programu Psychologiczno-Terapeutycznego dla Osób Stosujących Przemoc Domową w Powiecie Wąbrzeskim na lata 2024-2030 jest Powiat Wąbrzeski, w imieniu którego działa Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wąbrzeźnie. Centrum podejmuje współpracę z innymi podmiotami realizującymi zadania z przeciwdziałania przemocy domowej m.in. takimi jak:

- 1) Wojewódzki Koordynator Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- 2) ośrodki pomocy społecznej;
- 3) zespoły interdyscyplinarne;
- 4) Komenda Powiatowa Policji;
- 5) Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym w Wąbrzeźnie;
- 6) Sąd Rejonowy w Wąbrzeźnie.

IX. Finansowanie programu

Zgodnie z art. 6 ust. 4 pkt 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej do zadań powiatu z zakresu administracji rządowej należy opracowanie i realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych. Jak wskazuje art. 6 ust. 5 ww. ustawy środki na realizację i obsługę programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową zapewnia budżet państwa.

X. Wskaźniki osiągnięcia celu

1. Monitorowanie udziału osób stosujących przemoc domową w programie psychologiczno-terapeutycznych:

- a) liczba przeprowadzonych edycji programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową.
- b) liczba osób, wobec których grupa diagnostyczno-pomocowa wnioskuje do zespołu interdyscyplinarnego o wydanie skierowania do uczestnictwa w programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową.
- c) liczba osób, które zostały skierowane przez zespół interdyscyplinarny do uczestnictwa w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową.
- d) liczba osób, które ukończyły programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową.
- e) liczba osób, które upornie uchyliły się od uczestnictwa w programach.
- f) liczba osób, wobec których zastosowano karę grzywny w związku z upornym uchyleniem się od uczestnictwa w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową.
- g) liczba osób wobec, których zastosowano karę ograniczenia wolności w związku z upornym uchyleniem się od uczestnictwa w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową.

2. Badanie skuteczności programów psychologiczno-terapeutycznych:

- a) liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, które po ukończeniu programu psychologiczno-terapeutycznego powróciły do zachowań polegających na stosowaniu przemocy domowej.

XI. Monitoring i ewaluacja

Osoby uczestniczące w programie zgodnie z zapisem pkt 3.4.5. Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030, powinny być objęte po jego ukończeniu badaniem skuteczności (jak wskazano powyżej) przez okres do 3 lat. Wskaźnikiem skuteczności jest

liczba osób stosujących przemoc domową, które po ukończeniu programu psychologiczno-terapeutycznego dla osób stosujących przemoc domową powróciły do zachowań, polegających na stosowaniu przemocy w rodzinie.

Program będzie podlegał ewaluacji w oparciu o dane zebrane podczas monitoringu.

XII. Wnioski końcowe

Realizacja Programu Psychologiczno-Terapeutycznego dla Osób Stosujących Przemoc Domową w Powiecie Wąbrzeskim poszerzy możliwości pomocy osobom uwięzonym w sytuacji przemocy domowej. Kompleksowe udzielenie pomocy zarówno osobom doświadczającym przemocy domowej, jak i osobom stosującym przemoc domową, oceniane jest jako bardziej efektywne i w większym stopniu może przyczynić się do zmiany wzorców zachowań i zaprzestania stosowania przemocy domowej.

**Monitoring Powiatowego Programu Psychologiczno-Terapeutycznego dla Osób Stosujących Przemoc Domową w Powiecie Wąbrzeskim
na lata 2024–2030**

Podstawa prawna: Uchwała Nr Rady Powiatu w Wąbrzeźnie z dnia 2024 r. w sprawie uchwalenia Powiatowego Programu Psychologiczno-Terapeutycznego dla Osób Stosujących Przemoc Domową w Powiecie Wąbrzeskim na lata 2024-2030

Cel główny: Zmiana wzorców zachowań osób stosujących przemoc domową.

Odbiorcy programu: Odbiorcami programu są osoby dorosłe stosujące przemoc domową.

[illegible]